

De rechtmatigheidsverantwoording verklaard

Gaat het dan toch echt gebeuren? Het college van B&W moet zich vanaf het boekjaar 2021 ‘verantwoorden’ omtrent het al dan niet rechtmatig handelen. Maar wat houdt dit nu precies in? Wat is de impact voor de bestuurder? Wat betekent dit voor de (inrichting van de) organisatie? Wat betekent dit voor de interne controle? Adlasz heeft een zevental whitepapers geschreven waar deze vraagstukken aan de orde komen. Ze zijn zelfstandig leesbaar en tegelijkertijd geeft de gehele set een goed totaalbeeld. In deze whitepaper gaan we nader in op de begrippen en de begripsverwarring.

De begrippen

Het zal u niet ontgaan zijn dat diverse begrippen in de mond worden genomen. De meest voorkomende begrippen op een rijtje:

Begrip	Omschrijving
In Control Statement (ICS)	De kern van het ‘In Control Statement’ is het afleggen van verantwoording over de werking van de beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het wegnemen of reduceren van de gevolgen van risico’s die zich bij de realisatie van de doelstellingen voordoen.
Rechtmatigheidsverklaring	Het afgeven van een verklaring is voorbehouden aan de accountant. De rechtmatigheidsverklaring maakt dan ook onderdeel uit van de accountantsverklaring.
Rechtmatigheidsverantwoording	Het college van B&W legt via de jaarstukken jaarlijks verantwoording af over het gevoerde beleid. Vanaf 2021 komt daar de rechtmatigheid als onderwerp bij. Dit komt tot uitdrukking in een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken.

Vanuit deze begrippen valt op te maken dat een In Control Statement (verder: ICS) vele malen verder gaat dan de wet (i.c. de BBV) vanaf 2021 verlangt. De discussie is te voeren of en in hoeverre een ICS wenselijk is. Het lijkt niet meer dan logisch dat het college expliciet maakt dat de doelstellingen zijn gerealiseerd en dat de risico’s als gevolg van beheermechanismen worden beheerst en dat uiteraard rechtmatig is gehandeld. Vooralsnog lijkt dat een stap te ver te zijn. Een ‘verklaring’ is de uiting van de oordeelsvorming van de controlerend accountant. En dus gaat het vanaf 2021 over de rechtmatigheidsverantwoording van het college.

Maatschappelijke ontwikkelingen

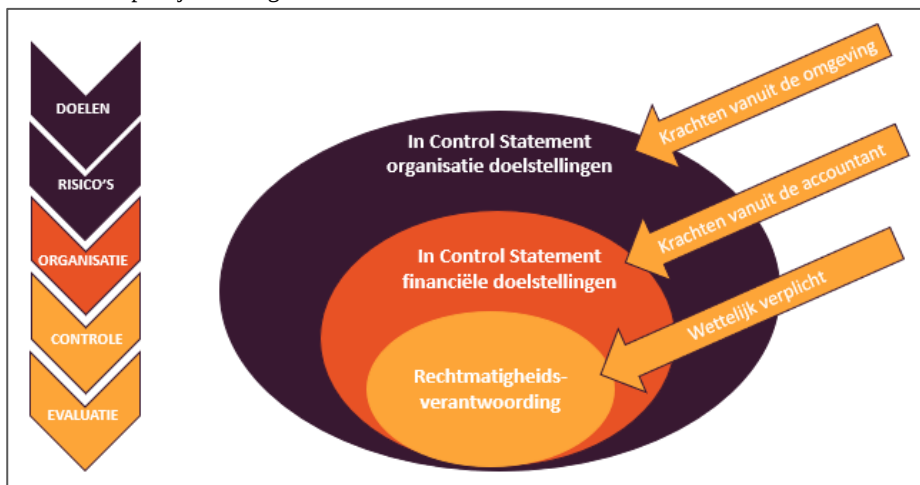
De komst van de rechtmatigheidsverantwoording is een gevolg van de maatschappelijke druk transparant te zijn omtrent het voldoen aan wet- en regelgeving (compliance). Deze discussie heeft al een ruime geschiedenis die ergens begint in de jaren negentig van de vorige eeuw. Wij zien echter nog een tweetal relevante ontwikkelingen.

De meest actuele ontwikkeling die we zien is de toenemende druk vanuit de accountantscontrole. De algemene tendens is dat het voor gemeenten steeds lastiger wordt een accountant aan zich te binden. Enerzijds als gevolg van de complexe materie, anderzijds een gevolg van het gebrek aan aandacht voor financial control. Deze twee factoren lijken zich in toenemende mate te versterken waardoor accountants – ook onder druk van de AFM – zich niet lijken te willen branden aan de controle van een gemeente. Dat betekent dat er werk aan de winkel is voor de gemeente! Toon aan dat uw gemeente – althans minimaal - financieel in control is.

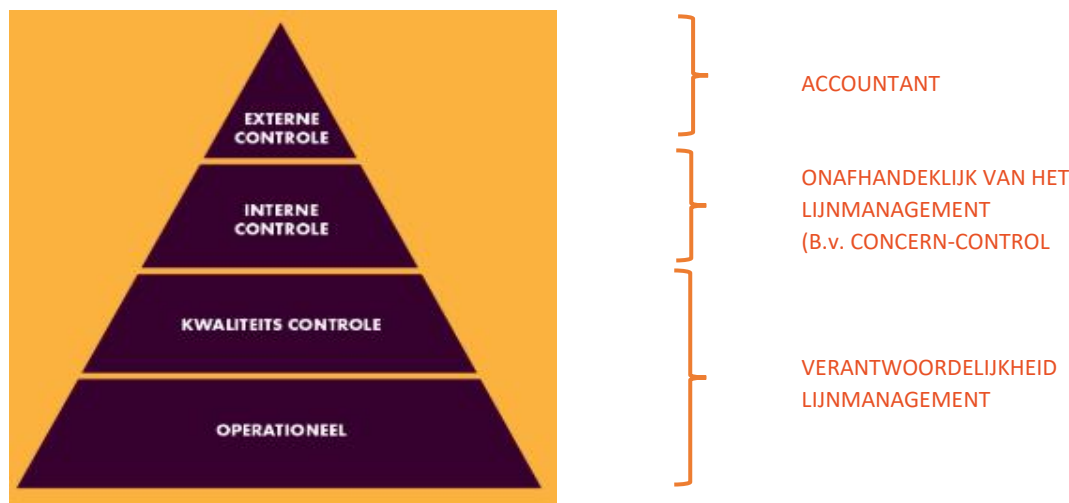
Een wat minder prominente ontwikkeling is het verantwoording afleggen over het al dan niet realiseren van de gestelde doelen, waaronder de financiële doelen en de rechtmatigheidseisen. In dat geval kunnen we gaan denken aan een ICS als de meest ultieme verantwoording.

Onderstaand plaatje vat dit goed samen:

Impact op de organisatie

De gemeente kent op diverse niveaus controlemechanismen. De kunst is die zo optimaal mogelijk te beleggen in de organisatie. Daardoor zijn zowel de controlemechanismen in het operationele proces als de kwaliteitscontroles als verbijzonderde interne controles dienstbaar aan de uiteindelijke rechtmatigheidsverantwoording. Dit laat zich het beste samenvatten in onderstaande illustratie:

De controlemechanismen zijn bewust in een piramide weergegeven. De gedachte is dat elke schakel waarde toevoegt ten opzichte van de voorgaande schakel. Dit lijkt makkelijker dan het is, maar met een optimale inrichting valt winst en meer zekerheid te halen. Het is zaak deze piramide in de gehele organisatie zo goed en transparant mogelijk in te richten. Hierover in een andere whitepaper meer.

Tot slot

In deze whitepaper hebben wij de algemene contouren geschetst van de rechtmatigheidsverantwoording. In onderstaande papers gaan wij nader in op de volgende aspecten:

- De verbijzonderde interne controle en de rechtmatigheidsverantwoording
- De rechtmatigheidsverantwoording in relatie tot de externe controle
- Verbijzonderde interne controle: de aanpak
- De rechtmatigheidsverantwoording en de rol van de controller
- De rechtmatigheidsverantwoording en het nut van een audittool
- De rechtmatigheidsverantwoording: de aanpak